

Staro

NATUUR EN
BUITENGEBIED

Quickscan Natuurwaarden

Landerstraat (ong.) te Heesch

Rapportnummer 12-0073

www.starobv.nl

Quickscan Natuurwaarden

Landerstraat (ong.) te Heesch

April 2012

Rapportnummer: P12-0073

In opdracht van: Amitec BV
Hurk 303
5403 LD Uden

Uitgevoerd door: Staro Natuur en Buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel. 0492-450161
fax. 0492-450162
www.starobv.nl

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel	1
1.3	Zorgplicht	1
1.4	Leeswijzer	2
2	Plangebied	3
3	Methode	5
4	Natuurwaarden	6
4.1	Beschermde gebieden	6
4.2	Beschermde soorten	6
4.2.1	Flora	6
4.2.2	Vlinders en libellen	6
4.2.3	Mieren en kevers	7
4.2.4	Vissen	8
4.2.5	Reptielen en amfibieën	8
4.2.6	Vogels	9
4.2.7	Zoogdieren	10
5	Conclusies	13
	Geraadpleegde bronnen	14
	Bijlage 1 Verspreiding van de das in Heesch	
	Bijlage 2 Wet- en regelgeving	

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Er zijn plannen voor een bestemmingsplanherziening voor het oprichten van een 'ruimte voor ruimte' woning op een perceel aan de Landerstraat ong. te Heesch, gemeente Bernheze. Om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving gehandeld zal worden, dient onderzocht te worden welke natuurwaarden actueel in het gebied aanwezig zijn en op welke wijze voorgenomen ontwikkelingen effect hebben op de in het gebied aanwezige natuurwaarden.

1.2 Doel

Doel van het onderliggende onderzoek is te bepalen of de wijzigingen binnen het plangebied mogelijk leiden tot overtreding van de natuurwetgeving. Voor soortbescherming is hierbij de Flora- en faunawet van belang. De gebiedsbescherming is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000 en Staats- en Natuurmonumenten. Daarnaast is in de Ruimtelijke Verordening Noord-Brabant (2011) de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vastgelegd.

Deze rapportage beschrijft de (mogelijke) aanwezigheid van soorten die zijn opgenomen in de tabellen van beschermde flora en fauna in het kader van de Flora- en faunawet. Ook wordt bepaald op welke wijze en in welke mate de voorgenomen werkzaamheden invloed hebben op deze soorten. Op basis daarvan kan worden vastgesteld welke maatregelen getroffen en vervolgstappen genomen dienen te worden, om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving zal worden gehandeld. Aanvullend zal worden bepaald of voorgenomen ontwikkelingen effect hebben op de beschermde natuurwaarden van nabijgelegen natuurgebieden.

1.3 Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht (artikel 2) opgenomen: "een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken."

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied en de voorgenomen ontwikkelingen. In hoofdstuk 3 wordt de gebruikte onderzoeksmethode besproken. De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden en de effecten van de geplande ingrepen op aanwezige beschermde natuurwaarden worden beschreven in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk wordt tevens ingegaan op de mogelijke noodzaak tot het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen. In het laatste hoofdstuk zijn de conclusies uiteengezet.

2 Plangebied

Het plangebied ligt aan de Landerstraat ong. te Heesch, gemeente Bernheze (figuur 1). Aan de oostkant wordt het plangebied begrensd door de Kortdreef, aan de westzijde door een weiland en ten zuiden van het plangebied ligt een perceel met een bomenrij (figuur 2). Eén en ander is zichtbaar gemaakt in de foto-impressie op de volgende pagina.

Figuur 1. Topografische ligging van het plangebied (rood)

Figuur 2 Begrenzing van het plangebied (rood)

Foto 1. Plangebied vanaf de Landerstraat

Foto 2. Plangebied vanaf de Landerstraat

Foto 3. Plangebied

Foto 4. Plangebied

3 Methode

In het kader van deze quickscan heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden waarbij is gekeken naar gebiedsgerichte bescherming en mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Er is voor het soortenonderzoek gebruikgemaakt van gegevens van de websites Waarneming.nl en Telmee.nl en diverse verspreidingsatlassen. De gegevens over vleermuizen, amfibieën, reptielen, vissen, vlinders en libellen zijn o.a. uit dergelijke atlassen afkomstig.

Voor de gebiedsgerichte bescherming is gekeken naar de aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving. De ligging van Natuurbeschermingswet 1998 gebieden (o.a. Habitat- en Vogelrichtlijngebieden) en de EHS in de nabijheid van het plangebied zijn onderzocht.

Daarnaast heeft een veldbezoek plaatsgevonden waarbij alle in het plangebied aanwezige biotopen zijn opgenomen. De aanwezigheid van deze biotopen vormt de basis voor de mogelijkheid tot het voorkomen van beschermde soorten. Naast de biotopen zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen die duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Dergelijke aanwijzingen zijn bijvoorbeeld het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten en het aantreffen van holen, uitwerpselen, prooi-resten, vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken. De aanwezige biotopen zijn vergeleken met de habitateisen van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen.

De bevindingen van het veldbezoek en het literatuuronderzoek zijn vervolgens gebundeld in deze rapportage.

Het veldbezoek dat voor dit onderzoek is uitgevoerd, heeft plaatsgevonden op 23 april 2012 in de ochtend onder de volgende weersomstandigheden: half bewolkt, droog en circa 11 graden Celsius.

4 Natuurwaarden

4.1 Beschermde gebieden

Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000

Uit de kaarten van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EL&I blijkt dat het plangebied zich niet in de buurt van een Natura 2000-gebied bevindt.

Ecologische Hoofdstructuur

Zoals blijkt uit de kaarten van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EL&I en de website van provincie Noord-Brabant maakt het plangebied geen deel uit van de EHS.

Conclusie

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing of in de buurt van de EHS. Het plangebied ligt niet in de buurt van een Natura 2000-gebied. Voorgenomen plannen zullen geen effect hebben op beschermde natuurgebieden.

4.2 Beschermde soorten

Deze paragraaf beschrijft het mogelijk voorkomen van beschermde soorten in het plangebied. Per soortgroep wordt beschreven welke soorten worden verwacht, wat de mogelijke effecten van de ingreep zijn en of mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig zijn.

4.2.1 *Flora*

Het plangebied betreft een weiland. Tijdens het veldbezoek zijn op het terrein geen bijzondere planten aangetroffen. Wel groeiden hier onder andere de volgende plantensoorten: paardenbloem, smalle weegbree, gewone hoornbloem en hondsdrif.

In verband met het ontbreken van geschikte biotopen worden beschermde vaatplanten niet verwacht in het plangebied.

Conclusie

Door het ontbreken van geschikte biotopen worden beschermde vaatplanten niet verwacht in het plangebied.

4.2.2 *Vlinders en libellen*

Uit de atlas 'De dagvlinders van Nederland' (2006) blijkt dat er geen beschermde vlindersoorten in de buurt van het plangebied voorkomen. Beschermde dagvlinders vinden voortplantingsbiotoop op specifieke waardplanten, die in het plangebied niet aanwezig zijn. Beschermde dagvlinders worden daarom niet verwacht in het plangebied. Het is wel

mogelijk dat andere, algemeen voorkomende, vlindersoorten gebruikmaken van het plangebied.

De atlas 'Nederlandse libellen' (2002) en de website libellenet.nl maken geen melding van beschermde libelsoorten in de buurt van het plangebied. Het is wel mogelijk dat enkele algemeen voorkomende, niet beschermde, soorten libellen in het plangebied voorkomen. In het plangebied is geen voortplantingswater aanwezig voor libellen.

Conclusie

Er komen geen beschermde soorten dagvlinders of libellen voor in het onderzoeksgebied.

4.2.3 *Mieren en kevers*

Beschermde soorten houtkevers zijn afhankelijk van bijzondere habitattypen als oude (naald)bossen. Deze biotopen zijn niet aanwezig in het plangebied. Het voorkomen van beschermde houtkevers in het plangebied is niet aannemelijk. Het plangebied is ook niet geschikt voor beschermde miersoorten. Tegen de grens van het plangebied is echter wel een rode mierenest (FFtabel 1) aangetroffen. De rode mieren lopen tevens langs de rand van het plangebied.

Beschermde waterkevers zijn afhankelijk van wateren met spaarzame vegetatie, een minimale waterdiepte van 50 cm en maximaal matig voedselrijke grote wateren. Aangezien er geen geschikt oppervlaktewater aanwezig is in het plangebied, is het voorkomen van beschermde waterkevers uitgesloten.

Effectbeoordeling

De werkzaamheden binnen het plangebied zullen waarschijnlijk geen effect hebben op het mierenest.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Het is niet noodzakelijk om mitigerende of compenserende maatregelen uit te voeren voor de mierensoorten van FFtabel 1.

Conclusie

Er komen geen beschermde soorten kevers voor in het onderzoeksgebied door het ontbreken van geschikte biotopen. Naast het plangebied is een nest rode mieren (FFtabel 1) aanwezig, waardoor beschermde rode mieren door het plangebied lopen. Het is niet noodzakelijk om mitigerende of compenserende maatregelen uit te voeren voor soorten van FFtabel 1.

4.2.4 *Vissen*

In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Hierdoor kunnen geen vissen voorkomen in het plangebied. Er is dan ook niet nader onderzocht of beschermde vissen voorkomen in de buurt van het plangebied.

Conclusie

Er komen geen vissen voor in het plangebied.

4.2.5 *Reptielen en amfibieën*

Volgens de RAVON Atlas van de amfibieën en reptielen van Nederland (2009) en het waarnemingenoverzicht van 2009 (Van Delft et al., 2010) zijn binnen enkele kilometers afstand van de onderzoekslocatie de volgende amfibiesoorten soorten waargenomen: Alpenwatersalamander (FFtabel 2), kamsalamander (FFtabel 3), kleine watersalamander (FFtabel 1), gewone pad (FFtabel 1), rugstreeppad (FFtabel 3), heikikker (FFtabel 3), bruine kikker (FFtabel 1), poelkikker (FFtabel 3) en bastaardkikker (FFtabel 1). Door het ontbreken van oppervlaktewater is geen leefgebied voor de Alpenwatersalamander, kamsalamander, heikikker, poelkikker en bastaardkikker aanwezig. Deze soorten zijn afhankelijk van water. Tevens is, door het ontbreken van oppervlaktewater, geen voortplantingswater aanwezig voor de bruine kikker, gewone pad, en kleine watersalamander. Het plangebied is geschikt als landbiotoop voor de bruine kikker, gewone pad en de kleine watersalamander.

Volgens de gegevens van RAVON komt de reptielensoort levendbarende hagedis (FFtabel 2) in de omgeving van het plangebied voor. Voor deze soort is het plangebied niet geschikt als leefgebied.

Effectbeoordeling

Na herinrichting van het plangebied gaat mogelijk landbiotoop voor gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander verloren.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Het is niet noodzakelijk om mitigerende of compenserende maatregelen uit te voeren voor amfibieën van FFtabel 1.

Conclusie

Er komen mogelijk algemene beschermde amfibieën (FFtabel 1) voor in het plangebied. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van de Flora- en

faunawet. Strikt beschermde amfibiesoorten komen niet voor in het plangebied. Ook reptielen komen in het plangebied niet voor, er is geen geschikt biotoop aanwezig voor de levendbarende hagedis.

4.2.6 Vogels

Uit het veldbezoek blijkt dat het plangebied voor een aantal vogelsoorten geschikt is als foerageergebied. Tijdens het veldbezoek zijn merel, koolmees, winterkoning, pimpelmees, houtduif en ekster (alle FFtabel vogels) aangetroffen in de omgeving van het plangebied. Langs de rand van het plangebied vinden mogelijk enkele algemeen voorkomende vogelsoorten nestgelegenheid. Nesten van jaarrond beschermde vogelsoorten zijn niet aangetroffen. In het plangebied zijn bijvoorbeeld geen huismussen aanwezig, maar ook broeden er geen roofvogels in de bomen die langs het terrein staan. In de omgeving van het plangebied komt de steenuil voor. Nesten worden binnen het plangebied uitgesloten door gebrek aan bebouwing of geschikte bomen, maar ook grenzend aan het plangebied is geen geschikte broedlocatie aanwezig. Mogelijk wordt het plangebied gebruikt als foerageergebied. Gezien de alternatieven in de omgeving betreft het plangebied zeker geen essentieel foerageergebied.

Effectbeoordeling

Het terrein is in huidige staat marginaal geschikt als broedgebied. Wel is het plangebied geschikt als foerageergebied voor algemene vogelsoorten. Ook voor steenuil kan het gebied als foerageergebied functioneren, maar gezien de afstand tot de nestlocatie is het gebied zeker geen essentieel foerageergebied.

Na herinrichting zal het gebied waarschijnlijk geschikter zijn als broed- en foerageergebied voor algemene vogels door de mogelijke aanleg van een siertuin. Voor de steenuil zal het gebied niet meer geschikt zijn, het plangebied is echter niet van belang voor de steenuil en de voorgenomen plannen zullen dan ook geen negatief effect hebben op de steenuil.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Voor de meeste vogelsoorten geldt dat, indien exemplaren aan het broeden zijn, verstorende werkzaamheden, zoals verwijdering van bomen, struiken en het bouwrijp maken van gronden, niet kunnen plaatsvinden zonder deze dieren te verstoren. Wanneer er geen broedende vogels aanwezig zijn kunnen de werkzaamheden wel plaatsvinden. Door werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels uit te voeren wordt voorkomen dat er negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van vogels.

Conclusie

Het onderzoeksgebied is matig geschikt als broedgelegenheid en tevens als foerageergebied voor verschillende vogelsoorten (FFtabel vogels). De voorgenomen plannen zullen hooguit een positief effect hebben op in (de buurt van) het plangebied voorkomende vogelsoorten. Voor de in de omgeving voorkomende steenuil zal wel foerageergebied verdwijnen, dit zal

echter geen essentieel foerageergebied zijn en de voorgenomen plannen hebben derhalve geen negatief effect op de steenuil.

4.2.7 Zoogdieren

Vleermuizen

Vleermuizen zijn strikt beschermde diersoorten. De bescherming van een vleermuis is geregeld door de Europese Unie. De Europese Unie heeft bepaald dat alle van nature in Europa voorkomende vleermuizen zijn beschermd in de Habitatrichtlijn.

Uit de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (1997) en Korsten en Regelink (2010) blijkt dat de soorten gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis, franjestaart, meervleermuis, baardvleermuis, Brandts vleermuis en watervleermuis (alle FFtabel 3) voorkomen in de omgeving van het onderzoeksgebied.

Binnen het plangebied zijn geen gebouwen of bomen aanwezig die kunnen dienen als vaste rust- en verblijfplaats van vleermuizen. Voor vleermuizen is het onderzoeksgebied matig geschikt als foerageergebied. Het plangebied is geen onderdeel van een vliegroute.

Overige zoogdieren

Uit het veldbezoek blijkt dat het onderzoeksgebied voor een aantal grondgebonden zoogdieren geschikt is als leefgebied. In het terrein zijn sporen gevonden van konijn. Daarnaast kan het plangebied leefgebied zijn voor mol, egel en diverse muizensoorten (alle FFtabel 1).

Daarnaast is in het plangebied een wissel aangetroffen van een das (FFtabel 3), zie foto's 5 t/m 7. De wissel loopt vanuit het weiland ten westen van het plangebied, onder het prikkeldraad door, het weiland in, waar ook het plangebied in ligt. Aan het prikkeldraad zaten enkele dassenharen vast. Ook zaten er enkele vossenharen (FFtabel 1) aanvast. Onder andere uit de gegevens van Telmee.nl (bijlage 1) blijkt dat in het bosgebied ten zuidoosten van het plangebied dassenburchten aanwezig zijn. De wissels leken ook uit die richting te komen.

Foto 5. Wissel van das

Foto 6. Wissel onder afrastering door

Foto 7. Dassen- en vossenbaren aan prikkeldraad

Effectbeoordeling

Mogelijk benut een aantal grondgebonden zoogdieren (FFtabel 1) het plangebied als leefgebied. Bij herinrichting gaat leefgebied voor deze soorten verloren. Mogelijk is het plangebied na herinrichting nog steeds geschikt voor mol, konijn, egel en diverse muizensoorten.

De voorgenomen plannen zullen geen effect hebben op vleermuizen (FFtabel 3).

Met betrekking tot de das (FFtabel 3) geldt dat het plangebied waarschijnlijk behoort tot foerageergebied. Bij herinrichting van het plangebied gaat een gedeelte van het foerageergebied van dassen verloren. Het is niet duidelijk of het primair of secundair foerageergebied betreft. Nader onderzoek hiernaar is noodzakelijk.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Het is niet noodzakelijk om mitigerende of compenserende maatregelen uit te voeren voor de zoogdiersoorten van FFtabel 1.

Wat betreft dassen (FFtabel 3) geldt dat de voorgenomen plannen mogelijk een negatief effect zullen hebben op foerageergebied van de das. Nader onderzoek naar dassen is noodzakelijk om te onderzoeken hoe belangrijk het plangebied is voor de das.

Conclusie

Het onderzoeksgebied is voor een aantal grondgebonden zoogdieren van tabel 1 geschikt als (onderdeel van hun) leefgebied. Het is niet noodzakelijk om mitigerende of compenserende maatregelen uit te voeren voor de zoogdiersoorten van FFtabel 1.

Voor dassen (FFtabel 3) is het plangebied mogelijk onderdeel van het foerageergebied. Het is niet duidelijk of het primair of secundair foerageergebied betreft, nader onderzoek hiernaar is noodzakelijk.

5 Conclusies

Beschermde gebieden

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van de EHS. Het plangebied ligt niet in de buurt van een Natura 2000-gebied. Voorgenomen plannen hebben geen effect op beschermde gebieden.

Beschermde soorten

In het plangebied komen mogelijk verschillende beschermde soorten voor die vermeld staan op de tabellen van de Flora- en faunawet.

Soorten van FFtabel 1

Mogelijk wordt het plangebied gebruikt door enkele grondgebonden zoogdieren en amfibieën die zijn opgenomen op FFtabel 1. Voor deze soorten geldt een vrijstelling: bij het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen is het voor deze soorten niet noodzakelijk een ontheffing aan te vragen.

Soorten van FFtabel 2/3

In het plangebied zijn sporen van de das (FFtabel 3) aangetroffen. Mogelijk gebruikt de das het plangebied als foerageergebied. Nader onderzoek is noodzakelijk om te bepalen hoe belangrijk het plangebied als foerageergebied voor de das is.

Soorten van FFtabel vogels

Het onderzoeksgebied is matig geschikt als broedgelegenheid en tevens als foerageergebied voor verschillende vogelsoorten (FFtabel vogels). Indien gewerkt wordt volgens de methode beschreven in paragraaf 4.2.6 treden bij de uitvoering van werkzaamheden geen negatieve effecten op voor vogels.

Concluderend kan gesteld worden dat:

- de voorgenomen plannen geen negatief effect hebben op beschermde gebieden;
- nader onderzoek naar het belang van het plangebied als foerageergebied van dassen noodzakelijk is;
- de aanbevelingen voor vogels, zoals beschreven in paragraaf 4.2.6, in acht genomen dienen te worden;
- de werkzaamheden voor de overige soortgroepen in het plangebied geen overtreding van de natuurwetgeving tot gevolg hebben;
- altijd rekening moet worden gehouden met de zorgplicht.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Bos, F. et al., De dagvlinders van Nederland, Nederlandse Fauna 7, De Vlinderstichting, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis & European Invertebrate Survey, Nederland, Leiden 2006.
- Creemers R. et al., De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse Fauna 9, RAVON, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis & European Invertebrate Survey, Nederland, Leiden 2009.
- Delft, Van J.J.C.W. et al., Waarnemingenoverzicht 2009, RAVON 38, jaargang 12, nummer 4, Stichting RAVON, Nijmegen, 2010.
- Dijkstra K. D. B. et al., De Nederlandse libellen, Nederlandse Fauna 4, Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis & European Invertebrate Survey, Nederland, Leiden 2002.
- Groenveld, A., G. Smit & E. Govers. Handleiding voor het monitoren van Amfibieën in Nederland. RAVON Werkgroep Monitoring, Amsterdam, 2011.
- Korsten, E. en Regelink J. R. Herkennen van potentiële vleermuiswaarden: in het kader van quickscans en andere ecologisch vooronderzoek. Zoogdiervereniging- rapport 2010.44. Zoogdiervereniging, Nijmegen, 2010.
- Limpens, H. et al., Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1997.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Brochure: Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten, 22 februari 2005.

Internet

- www.brabant.nl
- Beschermde gebieden: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx>, geraadpleegd op 23 april 2012.
- www.rijksoverheid.nl
- www.ravon.nl
- www.vlinderstichting.nl
- [waarneming.nl](http://www.waarneming.nl)
- www.telmee.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.libellennet.nl

Bijlage 1 Verspreiding van de das in Heesch (2010-2012)

Bijlage 2 Wet- en regelgeving

Flora- en faunawet (bron: Rijksoverheid 2011)

De Flora- en faunawet beschermt soorten, niet individuele planten of dieren, om te voorkomen dat het voortbestaan van de soort in gevaar komt. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit.

Doelstelling van de Flora- en faunawet is de bescherming en het behoud van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is het 'Nee, tenzij' principe. Dit betekent dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Heel vaak gaan activiteiten en de bescherming van soorten prima samen. Soms is het optreden van schade aan beschermde dieren en planten echter onvermijdelijk. In die situaties is het nodig om vooraf te bekijken of hiervoor een vrijstelling geldt, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd.

In de Flora- en faunawet geldt een verbod op activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten. De wet spreekt niet van (ruimtelijke) plannen. Op basis van de onderzoeksplicht (Wro) en de plicht tot het vaststellen van een uitvoerbaar plan dient bij het maken van bestemmingsplannen beoordeeld te worden of er belemmeringen aanwezig zijn voor verlening van een eventuele ontheffing voor de activiteiten in het plan.

In 2005 is met het gewijzigde Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten het beschermingsregime versoepeld. Met deze aangepaste regelgeving is niet meer altijd een ontheffing nodig voor het uitvoeren van werkzaamheden in de openbare ruimte. Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen geldt nu een vrijstellingsregeling. Voor ruimtelijke ontwikkelingen is in veel gevallen een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet van toepassing. Bij de vrijstellingsregeling zijn twee criteria belangrijk: de zeldzaamheid van de aangetroffen soort en de ingrijpendheid van de werkzaamheden. Hoe zeldzamer de soort en hoe ingrijpender de activiteit, hoe strikter de regeling:

- voor de soorten van FFtabel 1 is geen ontheffing nodig;
- voor de soorten van FFtabel 2 geldt dat moet worden gewerkt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Indien er geen goedgekeurde gedragscode voorhanden is zijn ook de soorten uit FFtabel 2 ontheffingsplichtig;
- voor soorten van FFtabel 3 moet altijd ontheffing worden aangevraagd. Behalve voor beschermde soorten, geldt deze indeling ook voor hun vaste rust- en verblijfplaatsen.

De zorgplicht uit artikel 2 blijft echter altijd van toepassing op alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving.

Door een wijziging in de wetgeving in 2009 is het voor soorten van de Habitatrichtlijn (bijvoorbeeld vleermuizen en rugstreeppad) en voor vogels niet meer mogelijk een ontheffing te verkrijgen voor ruimtelijke inrichting of ontwikkelingen. Daarnaast geldt voor vogels dat een ontheffing in het kader van "dwingende reden groot openbaar belang" eveneens niet meer mogelijk is.

Natuurbeschermingswet 1998 (bron: Rijksoverheid 2011)

De Natuurbeschermingswet regelt de bescherming van gebieden die als staats- of beschermd natuurmonument zijn aangewezen. Deze juridische status geeft extra bescherming aan bijzonder waardevolle en kwetsbare natuurgebieden. Het belangrijkste onderdeel van de wet is dat er een aparte vergunning nodig is voor activiteiten die mogelijk schadelijk zijn voor het natuurmonument. Het maakt daarbij niet uit waar die activiteiten plaatsvinden, dat kan zowel binnen als buiten het natuurgebied zijn (de zogenaamde 'externe werking'). Op dit moment is ongeveer 300.000 ha natuurgebied aangewezen als staats- of beschermd natuurmonument.

In 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet (Nb) 1998 in werking getreden. Daarmee voldoet Nederland aan de eisen van de Europese natuurwetgeving. De wet biedt een beschermingskader voor de flora en fauna binnen de aangewezen beschermde gebieden, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Hieronder vallen de speciale beschermingszones volgens de Vogel- en Habitatrichtlijn, gebieden die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), beschermde natuurmonumenten en staatsnatuurmonumenten.

De wet bepaalt dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van de habitats kunnen verslechteren of die een verstoring effect kunnen hebben op de soorten, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning. Ook plannen moeten getoetst worden op hun gevolgen voor de Natura 2000-gebieden. Dit gebeurt met de habitattoets. De habitattoets is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998.

De habitattoets bestaat uit drie onderdelen:

- oriëntatiefase (en vooroverleg);
- verslechterings- en verstoringstoets;
- passende beoordeling.

De oriëntatiefase maakt geen deel uit van de in de wet geregelde procedures. In de praktijk is deze stap nodig. Gezamenlijk met het bevoegd gezag wordt bepaald of goedkeuring van het plan nodig is en welke verdere procedure doorlopen moet worden. Afhankelijk van de kans en omvang van de effecten op een Natura 2000-gebied bestaat de vervolprocedure uit het uitvoeren van een verslechterings- en verstoringstoets, een passende beoordeling of geen enkele toetsing.

Indien er geen kans is op negatieve effecten op een Natura 2000-gebied is geen goedkeuring vanwege de Natuurbeschermingswet nodig.

Als uit de oriëntatiefase is gebleken dat er kans is op significant negatieve effecten voor het Natura 2000-gebied, dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. Indien uit de passende beoordeling blijkt dat er kans is op een significant negatief effect moet aan de volgende criteria worden voldaan:

- er zijn geen alternatieve oplossingen voor het project die minder of geen negatieve effecten hebben voor het Natura 2000-(deel)gebied;
- er is sprake van dwingende redenen van groot openbaar belang;
- er is voorzien in compenserende maatregelen.

Alléén als aan deze voorwaarden wordt voldaan, kan goedkeuring worden verleend.

Indien uit de oriëntatiefase is gebleken dat er een kans is op (niet-significante) negatieve effecten, dient een verslechterings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd. Met dit onderzoek wordt bepaald:

- of deze kans reëel is en
- of de verslechtering of verstoring aanvaardbaar is.

Ecologische hoofdstructuur (bron: Rijksoverheid 2011)

Natuurgebieden in Nederland zijn erg versnipperd. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Door verbindingen tussen natuurgebieden te maken, kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden over meer gebieden. Hierdoor zijn deze gebieden beter bestand tegen negatieve milieu-invloeden. In grotere natuurgebieden kunnen bovendien meer soorten planten en dieren leven.

Het doel van het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur is om de EHS als netwerk van natuurgebieden te beschermen tegen negatieve effecten van ruimtelijke ingrepen. Dat betekent niet dat ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijvigheid, verboden zijn. Door het doorlopen van het afwegingskader wordt vastgesteld of, en zo ja, onder welke voorwaarden een ontwikkeling in de Ecologische Hoofdstructuur kan worden toegelaten.

De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur vindt plaats door het nee-tenzij-regime uit de Nota Ruimte. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen in de EHS met een negatief effect op de EHS in principe niet zijn toegestaan. Onder voorwaarden kan hiervan worden afgeweken.

De beleidsmatige basis voor het afwegingskader voor de Ecologische Hoofdstructuur is de Nota Ruimte. Daarnaast hebben Rijk en provincies een beleidskader Spelregels EHS opgesteld. Het beleidskader geeft een uitwerking, verduidelijking en aanscherping van de verschillende onderdelen van het afwegingskader. De provincies laten de inhoud van de Spelregels EHS doorwerken in het provinciaal ruimtelijk beleid.

De bescherming van de EHS gebeurt via de regelgeving van de ruimtelijke ordening. Het beschermingsregime is onder de nieuwe Wro door het Rijk vastgelegd in de AMvB Ruimte en werkt via provinciale verordeningen door in gemeentelijke bestemmingsplannen.